

Formanden for Naalakkersuisut åbningstale

(Formanden for Naalakkersuisut)

Ærede formand for Inatsisartut, ærede medlemmer af Inatsisartut og Grønlands befolkning.

Tak til formanden for Inatsisartut for velkomsten til nærværende samling i Inatsisartut.

Formanden for Naalakkersuisut åbningstale som indledning til efterårssamlingen for Inatsisartut er normalt en statusredegørelse over det gældende politiske forhold og situationen i samfundet, ligesom den også giver et fingerpeg om hvilke planer, der er for fremtiden. Derfor er denne tale heller ikke kun rettet mod Inatsisartut, men også mod de enkelte borgere i dette land, som en slags håndsækning til at borgerne og politikerne sammen kan finde det muligheder man kan samarbejde om.

En varm og styrkegivende sommer er ved at være forbi, og efterårets forfriskende og viljegyvende vinde er allerede over os og erindrer os om at vi stadig har en del at udrette.

På årets længste dag, sommertid, havde vi en festlig og uforglemmelig markering af indførelsen af Selvstyret, og heldigvis som en gave fra naturens kræfter i det dejligste vejr. Mange tak til alle fra Grønland og udefra der deltog i den festlige højtidelighed. Nu er det atter blevet almindelig hverdag, og tid til atter at arbejde med opsmøgede ærmer.

Selvstyret forpligter. Den forpligter os til at vi vurdere vores hidtidige udvikling som en nation, ændre den og at vi tilpasser os til disse ændringer. Vi må styrke vores egne krav til os selv om øget selvhjulpethed som nation, og vi kan ikke komme uden om at stramme op, der hvor vi kan stramme op. De enkelte opgaver skal fremover løses gennem en bedre og mere koordineret visionært indsats end hidtil.

Denne tid er forandringernes tid – ikke kun i Grønland, men også i resten af verden.

Strukturreformen af de grønlandske kommuner kræver også nye tankegange. Overgangen til den nye struktur, hvor vi tager det bedste med fra det gamle system, må vi sammen arbejde for bliver vellykket.

Vi lever i en tid med mange udfordringer. De dage er forlængst forbi hvor vi kun kiggede indad, og hvor vi følte at verden udenfor lå meget langt væk. Følgerne af hvad der sker i vores omverden kan allerede mærkes heroppe ganske kort tid efter.

Vi har allerede mærket til de negative konsekvenser af den internationale finansielle krise. Sommerens redningsaktion af Royal Greenland skyldtes netop dette, hvor vi netop var nødt til et hurtigt indgreb, da Royal Greenlands kreditorer krævede betalinger.

Verdensmarkedspriserne på fisk, er for det meste stadig på et lavt niveau, ligesom EU's beslutning om importforbud for sælprodukter også kræver tilpasning. Oven i det kommer at klimaændringerne også kræver yderligere tilpasning.

Det nye Naalakkersuisut

Som et nyt Naalakkersuisut valgt denne sommer følte vores opstart på mange måder som en prøvelsernes tid.

Det er ikke mange dage siden at vi nåede 100 arbejdsdage som Naalakkersuisut. Og man kan passende stille spørgsmålet – og hvad har Naalakkersuisut opnået hidtil?

Forhandlingerne for at danne det nye Naalakkersuisut var i sig specielt. Et helt nyt grundlag var vores udgangspunkt, da det var første gang i Hjemmestyrets historie at der blev dannet et nyt Naalakkersuisut udenom Siumut.

Jeg vil benytte denne anledning til at sige en inderlig tak til alle tidligere medlemmer af Naalakkersuisut for deres arbejde for Grønland og dets befolkning ud fra hvad det har fundet bedst.

I forbindelse med dannelsen af det nye Naalakkersuisut oprettede vi to nye departementer. Vi oprettede et Departement for Indenrigsanliggender, Natur og Miljø for at være forberedt på hvad vi har i vente. På baggrund af sammenlægninger af kommuner er der en del opgaver, der skal koordineres og vi har taget højde for det øgede bevågenhed overfor miljøet med i vores beslutning.

Vi adskilte de hidtidige Departement for Sundhed og Familie i to selvstændige departementer, da erfaringerne havde vist, at de var for tungt og trægt at have disse store områder under et.

Ligeledes skal vi under indeværende samling behandle flere lovforslag og redegørelser, der vil vise det første skridt i implementeringen af Naalakkersuisut-koalitionsaftalen. Derudover påtænker vi, at igangsætte flere analyser til brug som redskaber i den politiske styring af Grønland, f.eks. afdækning af udviklingsmulighederne i landets bygder og regioner.

Finanslovsforslagets sigte

Det er målsætningen for Naalakkersuisut, at det samlede Inatsisartut bliver enige om indtægterne og udgifterne i finansloven for næste og kommende år skal balacere, således at vi i fremtiden kan frigive midler til nye initiativer. For at sige det mere klart, er det vort ønske at der er balance i indtægter og udgifter i 2010, og at der frem til 2013 skabes overskud i finanslovene.

Den ekstraordinære bevilling til Royal Greenland i sommers har som tidligere nævnt haft alvorlige følger for vores råderum i Finanslovsforlaget. Vi har måttet vise en ikke ringe økonomisk ansvarlighed for at få alle enderne i finanslovsforlaget samlet og ramme samfundet mindst muligt.

Hvis vi skal sikre at vores efterkommere og følgende generationer ikke skal blive tynget af et alt for stort gældsbyrde, er det nødvendigt med en stram, sparsommelig og betænksom styring. Hvis Landskassens likviditet atter skal stabiliseres er det nødvendigt, at vi så vidt muligt prøver at undgå underskud og søger at minimere disse.

Landskassen havde sidste år det største underskud siden 1987 – da den viste et underskud på 300 million kr. Selvom hovedparten af dette underskud på 200 million kr. skyldes et lån til Nukissiorfiit til brug for anlæggelse af vandkraftværker, der således også skal betales tilbage, så kan vi ikke komme udenom at vi skal prøve at undgå et leve over evne.

Det skal gøres noget nu, da det er tvingende nødvendigt at vi gør noget, hvis vi skal undgå forringede levevilkår på alle områder.

Det vil blive nødvendigt at optage lån, det kan vi ikke komme uden om. Men fordi det er sådan er dette ikke ensbetydende med at vi ikke skal prøve at begrænse os. Når vi kigger på det nødvendige investeringer til erhvervsudvikling i de kommende år, vil det være nødvendigt med optagelse af udlandslån.

Samtidig er vores driftsudgifter til stadighed stigende, ikke mindst også når vi alene ser på det sociale område, sundhedsområdet og uddannelsesområdet.

Det er en selvfølge at de midler vi bevilger, skal have en positiv effekt for samfundet. Hvis vi selv til stadighed søger at forhøjne vores selvforsørgelse, så er vi med til at løfte Grønlands samlede økonomi.

Det er nødvendigt at vi er forberedt på fremtiden. Ikke kun med tanke på vore efterkommere og kommende generationer, men også på os selv. Vi skal også sikre den nødvendige omsorg til også vi bliver ældre. Fremskrivningen viser at antallet af ældre med behov for omsorg vil blive fordoblet om 25 år.

Det skal vi også have i tankerne.

Hovedpunkterne i finanslovsforslaget

I vores finanslovsforslag for næste og det kommende år er den centrale omdrejningspunkt at bevillingerne skal anvendes til forbedring af den grønlandske befolknings levevilkår.

Kort fortalt vil vi bevilge midler til følgende prioriterede områder:

- Opførelse af flere udlejningsboliger i byer, hvor bolig manglen og tilflytningen er størst
- Udbygning af indsatsen for børn og unge
- Nedbringelse af ventelisterne på sundhedsområdet
- Forhøjelse af førtidspensionen
- Fastholdelse af bevillingerne til den særlige uddannelsesindsats
- Opførelse af kollegier, og bevillinger til initiativer for at formindske uddannelsesfraldene

Der er nu gået tre uger siden offentliggørelsen af finanslovsforslaget, siden da har der været skarp kritik ikke mindst af vores målsætninger om besparelser i bloktilskuddet til kommunerne og nedbringelse af anlægsudgifter i bygderne.

Muligheder i bygderne

For at understøtte vores bestræbelser for at øge vores selvforsyningsgrad har det været nødvendigt at udvise ansvarlighed. Omprioriteringen af anlægsmidlerne til bygderne skal ikke forstås som manglende vilje til udvikling af bygderne. Det er klart, at vi ikke kan komme udenom en ny planlægning af anlægsopgaverne i bygderne.

Vi kan ikke lukke øjnene for at der sker en tilflytning fra bygderne og yderdistrikterne til byer, hvor der kan findes arbejde. I disse byer er der boligmangel, ikke mindst i Nuuk, og det er baggrunden for at vi holder en del af pengene tilbage.

Denne udvikling viser, at befolkningen til stadighed søger efter muligheder for egen forsørgelse. Da Landskassens regnskab blev offentliggjort i sommers kunne det læses at arbejdsløsheden sidste år var den laveste i 20 år. Og fornylig hørte vi at alle arbejdsduelige i Aasiaat nu havde arbejde. At tingene forholder sig sådan skal vi være glade for. Jeg skal understrege, at opkvalificering af medarbejdere ikke kun er et anliggende for de offentlige, men også for den private sektor, for hvis vi skal sikre en øget selvforsørgelse må vi drage fuld udnyttelse af arbejdsstyrkens potentiale.

Det skal også erindres, at det ikke er i alle bygder at man holder anlægsmidler tilbage. Anlægsinvesteringerne fortsætter i de bygder hvor der sker erhvervsudvikling og tilflytning.

For at få overblik over erhvervsmulighederne i bygderne, byerne i yderdistrikterne samt i landets regioner samt for at indhente oplysninger om befolkningens bosætningsmønstre, har vi igangsat omfattende analyser. Kommissoriet til denne opgave er snart ved at være færdig, hvorved vi i den nærmeste fremtid vil kunne se konturerne til hvordan dette omfattende og ikke helt nemme opgave kan organiseres.

Når dette analysearbejde er tilendebragt får vi et godt redskab i hånden i styringen af Grønland.

En anden vigtig ting, der også bør tages højde for, er behovet for udbygning af kollegiekapacitet, også med tanke på elever fra bygderne, der tager til byerne for at gå i skole. Det er en del af baggrunden for hvorfor vi er kommet med et forslag, der ser sådan ud. Hvis vi på anlægsområdet generelt ser på Grønland foreslår vi et øget boligbyggeri, der i sidste ende vil have en positiv effekt på de kommunale økonomier.

Formålet med kommunalreformen

På grund af vores økonomiske situation kan vi ikke komme udenom at nedbringe driftudgifter på alle områder.

En af de vigtige grunde til at Inatsisartut besluttede kommunesammenlægningerne var at sammenlægningerne ville resultere i en nedbringelse af driftsudgifterne. Samtidig på den anden side vil overførslerne de kommende år af ansvarsområder fra Selvstyret til kommunerne resultere i at kommunerne får ansvaret for flere driftmidler.

Hvis overførsel af ansvarsområder fra Selvstyret til kommunerne skal lykkes, er det af afgørende vigtighed med et tæt samarbejde og koordinering hvis projektet skal løses. Man er i fuld gang med at forberede de områder, der skal overføres til kommunerne, og vi forventer at vi inden 1. juli næste år vil kunne overføre f.eks. handicapområdet, specialundervisningsområdet, psykologisk rådgivning på skoleområdet samt alkoholbehandlingsområdet. Formålet med disse overførsler vil være at de forskellige områder i fremtiden bliver udført mere resultatorienteret og tæt på brugerne, således at man får mest ud af ressourcerne.

Derfor ønsker Naalakkersuisut at de kommende forhandlinger om overførsel af ansvar sker på et grundlag af mod, ansvarfølelse og bero på en reel grundlag.

Derudover kræver sammenlægningen af kommunerne og bygdebestyrelser nye måder at tænke. Man kan sige at kommunalreformen bl.a. har medført en basal ændring i organiseringen af vort demokrati. Gamle vaner, som f.eks. at vi kunne tale med politikerne på kommunekontoret, kan man ikke længere ty til, da organisationen af demokratiet har ændret sig. Vi skal nu vænne os til at vi fremover kommunikerer med vores kommunalpolitikere på andre måder.

Områder, hvor der kan spares og hentes fra

Vi kræver af alle at driftsudgifterne skal nedbringes. I kommunerne, departementerne og Bureauet for Inatsisartut kræver vi besparelser. Derudover har vi gennem en omorganisering af boligbyggeriet igangsat byggeri til personaleboliger til ansatte under Selvstyret for at nedbringe de høje udgifter til vacantindkvartering. Ligeledes vil vi ændre den nuværende praksis med at man ikke betaler husleje i.f.m. vakantindkvartering, således at der fremover vil blive indført betaling for dette.

Vores målsætning er også at indføre brugerbetaling, f.eks. på disse områder:

- Afgift på forsendelser
- Afgift til driften af Mittarfeqarfiit, der vil medføre en stigning på billetpriserne på 36 kroner pr. billet
- Brugerbetaling for vakantbolig
- Brugerbetaling på fiskerikontrolområdet

Vi overvejer også indførelse af afgifter på følgende områder:

- Øget beskatning af fri tjenestebil
- Resourceafgift på det havgående fiskeri

Yderligere afgifter, der ikke rammer det mindre bemidlede eller fremmer miljøhensyn kan også overvejes.

Vi foreslår ligeledes at børneopsparingsordningen for børn under 18 år ophæves, da vi hellere ser at midlerne dertil i.s.f. bruges til børn, der har behov for hjælp her og nu.

Det er også på tide at vi kigger på vores bevillinger til forskellige selskaber efter i sømmene. Skal vi virkelig fortsætte som det er i dag? Ca. 1 milliard kroner af samfundets midler er i dag bundet i aktieselskaberne og andre foretagender. Måske kunne disse midler anvendes på en anden måde således at samfundet får mest mulig afkast.

Vi må åbent drøfte hvad formålet skal være med offentligt ejerskab af mange forskellige virksomheder. Vi vil selvfølgelig kunne blive enige om at udgangspunktet skal være at disse skal drives således at det giver et afkast til det omgivende samfund, men når det bliver svært at se hvad fordele er ved et sådant ejerskab, så bliver vi nødvendigvis nødt til at stille spørgsmålet om vi fortsat skal være ejere og om vi fortsat skal poste borgernes skatteindbetalinger til selskaber, der ikke hviler i sig selv og giver underskud.

Derudover bør vi også skabe en holdning om vi skal fortsætte med den uheldige sammenblanding af politiske interesser, erhvervs interesser og økonomiske interesser eller om vi skal ændre kursen således at samfundet som helhed får mere ud af disse selskaber. Naalakkersuisut er i gang med at vurdere alle helt eller delvist offentligt ejede selskaber, således at vi får et bedre

grundlag til at træffe fremtidige beslutninger på. I dette arbejde er udgangspunktet, at de pågældende selskaber er vidt forskellige, om det er forsyningsvirksomheder eller produktionsvirksomheder og hvilken indflydelse de har på samfundsøkonomien, beskæftigelsen og andre forhold der kan være vigtige for fremtidige beslutninger om selskabernes drift.

Vi skal alle være med til at vende den økonomiske udvikling i den rigtige retning. Det er absolut nødvendigt med en stram økonomisk styring og bedre planlægning hvis vi skal sikre vores fremtid. Det er netop på denne baggrund at finanslovsforliget er blevet udformet. Vi ser frem til et samarbejde med oppositionen i den kommende debat om forslaget, og vi håber også at vi i løbet af denne proces kan finde frem til endnu bedre konstruktive ideer.

Jeg kan endvidere oplyse, at Naalakkersuisut har besluttet at genvurdere projektet vedrørende Grønlands egne pengesedler. Vi har besluttet, at give Inatsisartut mulighed for at give sine holdninger til kende, hvorefter vi vil vende tilbage til sagen.

Uddannelse

Det er ikke kun samfundsstrukturen, der skal justeres og tilpasses. Vi som enkelte borgere må også kræve af os selv at vi tilpasser os, sådan så vi er omstillingsparate.

Hvis tilpasningen skal blive en succes, er det første vi kan ty til hvad vi kan bidrage med til samfundets udvikling som enkelt individer. Hvordan kan jeg forbedre min selvforsørgelse til samfundets bedste? Dette er et meget åbent spørgsmål, da man ikke kan komme uden om aspekter omkring opdragelse.

Er mit uddannelsesniveau passende? Kan jeg opnå mere? Kan jeg yde endnu mere til samfundet gennem arbejde?

Selvom det kan lyde som en floskel, vil jeg ikke undlade også at nævne: uddannelse er den eneste vej frem.

Jeg er glad for at erfare, at den grønlandske ungdom har hilst dette mere end velkommen, da der aldrig har været så mange som nu der har søgt ind på uddannelser. Jeg er glad for befolkningens store tilslutning til vores målsætning om højnelse af uddannelsesniveaet.

Der er fremgang indenfor uddannelsesområdet

Vi ved at EU ekstraordinært har en bevilling på omkring 200 million kroner til uddannelsesområdet. Hvis man vil have en andel af disse midler, er der et krav om omfattende dokumentation overfor EU om bevillingens effekt på det samlede uddannelsesniveau. Og jeg kan i den forbindelse oplyse, at EU er meget stolt af sit samarbejde med Grønland, da Grønland er en af det lande, der har vist størst fremskridt blandt det lande som EU samarbejder med omkring støtteordningen. Blandt de såkaldte OLT lande, er vores bevillinger til uddannelsesområdet det højeste, da 19,5 % af bevillingerne i finansloven går til uddannelsesformål.

Det er ikke til at misforstå, at vores uddannelsesindsats er ved at bære frugt. Der er flere og flere der vil i gang med en uddannelse, der bliver flere, der gennemfører en uddannelse, ligesom frafald fra uddannelserne er faldende. Der er også andre tegn der viser også at vi er på rette spor, ligesom vi ønsker flere bevillinger til yderligere nedbringelse af frafald, bl.a. gennem etablering af flere kollegiepladser.

Piarsarsarfiit fungerer også efter hensigten. Piarsarsarfiit udfører et stort og vellykket arbejde som rådgivningscentre for folk, der vil videreudanne sig, ligesom det også er med til at understøtte at frafaldne fra uddannelserne bliver færre. Ligeledes er der god fremdrift i kompetenceudviklingskurserne for ufaglærte, der udbydes i samarbejde med brancheskolerne. Det er vigtigt, at man prøver at sikre den nødvendige lokale arbejdskraft til områder, hvor man ved at der vil være mangel på arbejdskraft fremover, f.eks. indenfor råstofudvinding, det sociale område og dertil tilknyttede områder.

Sproget

Gode sprogkundskaber er et krav, hvis man vil have en videreuddannelse. Et af de punkter, der skal tages op på denne samling er lovgrundlaget for en kommende sprogpolitik. Det er ikke en færdig politik, der præsenteres, men er udformet som en såkaldt rammelov. Der er nykabelser i lovforslaget, da det lægges op til at sprogpolitikken ikke kun er det offentliges ansvar, men at også de enkelte virksomheder og uddannelsesinstitutioner får et medansvar for udmøntning af politikken.

Vi kan ikke kræve et obligatorisk øget sprogundervisning – såvel på grønlandsk, dansk og engelsk - men det vil gennem den nye lov være et krav at virksomhederne selv udarbejder og implimenterer deres sprogpolitik. Denne melding fra Naalakkersuisut skal ikke forstås sådan at vi blot skal acceptere tingenes tilstand, da det er meget ønskeligt med et øget fokus på øget brug og respekt for det grønlandske sprog.

Det sociale område

Vi må i det politiske arbejde prøve at sikre den grønlandske befolknings muligheder og den enkeltes menneskeværd i lighed.

Lad os tænke på .... hvad er det vi skal vi værne os som samfund?

Vi må værne om at vi har mulighed for gratis uddannelse.

Vi må værne om at vi har mulighed for gratis lægehjælp.

Vi må værne om at de offentlige skal være med til at lette omsorgen for vore børn og ældre.

Ja, der er en del elementer, værd at værne om, som vi idag tager som en selvfølge, men der er også en del indre værdier værd at værne om, som vi igen må få frem i lyset.

For vi kan ikke acceptere, at der er så mange børn der har alvorlige trivselsproblemer.

Vi kan ikke acceptere seksuelt misbrug af børn. Vi skal til stadighed forsvare et barns ret til at være barn.

Vi kan ikke acceptere at der er nogen, der går sultne i seng. Og vi må til stadighed arbejde for at fattigdom elimineres.

For at få et overblik over det store sociale uligheder i samfundet iværksætter Naalakkersuisut dette efterår et projekt, med det formål at fastlægge en officiel fattigdomsgrænse i Grønland.

Projektet har baggrund i en overordnet konsensus i Inatsisartut.

Målsætning er efterfølgende i fremtiden lettere at kunne danne sig et overblik over det reelle omfang af problematikken med fattigdom i Grønland.

For at sikre en mere sammenhængende og koordineret indsats på børne- og ungeområdet har der siden foråret blevet arbejdet i arbejdsgrupper, og deres anbefalinger vil i næste måned blive offentliggjort i en hvidbog. Dette arbejde har foregået i tværfaglige arbejdsgrupper hvor

alle interessenter er blevet inddraget, hvorfor vi venter med spænding på hvidbogen. For at være på forkant med eventuelle anbefalinger foreslår vi, at der bliver afsat bevillinger til initiativer rettet mod børn og unge.

Jeg vil gerne benytte nærværende anledning til at udtrykke et inderligt tak til alle i dette samfund, der udfører et uselvisk og frivilligt, men også nødvendigt, socialt arbejde. Som eksempler vil jeg blot nævne de mange frivillige bag børn og unge initiativer som eksempelvis Bedre Børneliv, vores frivillige i idrætsforeninger og andre, der uselvisk udfører et frivilligt arbejde til alles bedste.

Sundhed

Det er ikke et stort befolkningsunderlag vi har i Grønland. Derfor har vi alle brug for hinanden, hvorfor vi til stadighed må arbejde for at det skridt vi tager, sker gennem at vi gensidigt hjælper hinanden og er solidariske. Der er brug for alle, der kan arbejde, og det er meget vigtigt at vi alle er sunde og raske.

For at sikre og bedre befolkningens sundhed har vi gennem Inuuneritta fastsat mange målsætninger, der skal evalueres næste år. Fra Naalakkersuisut lægger vi vægt på, at vi gør et ekstraordinært indsats for at opnå en bedre sundhed blandt vore børn.

Vi har igangsat initiativer for at forebygge livsstilssygdomme, og vi har sat os det mål for yderligere at vedligeholde og styrke sundheden, at der skal oprettes Livsstilsværksteder. Et Livsstilsværksted vil være et sted hvor man henvender sig f.eks. for at få et sundhedstjek og bl.a. få målt blodtryk, blodsukkerindhold, få lungefunktionen undersøgt eller modtage gode råd om livsstil m.m.

Der er mange udfordringer indenfor sundhedsvæsenet. Vi har store problemer med at tiltrække den nødvendige uddannede arbejdskraft. Bl.a. som en konsekvens af dette, er det blevet tvingende nødvendigt med en strukturreform i sundhedsvæsenet. Vi har sat os det mål at sundhedsvæsenet samles på 5 regionssygehuse, således at sundhedssektoren bliver tilpasset det forhold som udviklingen har medført. Der er ligeledes igangsat en økonomi- og struktur-analyse af det grønlandske sundhedsvæsen, således at der etableres et kvalificeret beslutningsgrundlag.

Det er umiddelbart ikke muligt at løse problemerne med mangel på uddannet sundhedspersonale i sundhedsvæsenet, da der også er mangel på samme arbejdskraft også i Skandinavien. Der er undersøgelser og analyser i gang om hvordan udgifterne til ikke mindst læger og sygeplejersker i vikariater for fremtiden, vil kunne anvendes til varige ansættelser af mere sundhedspersonale og fastholdelse af disse. Resultaterne af arbejdsgruppens arbejde er allerede synlige, da vi f.eks. er begyndt at ansætte sygeplejersker fra lande udenfor Skandinavien.

Det herskende forhold i sundhedsvæsenet har også været medvirkende til stigningen af antallet af patienter på venteliste. I ventetiden fratages patienterne deres arbejdsevne og må leve med nedsat livskvalitet, som dermed berører alle i samfundet. Der er bl.a. derfor vi har foreslået, at der bevilges ekstra midler til nedbringelse af ventelisterne.

Erhverv

Vi bør satse mere på at forhøje vores arbejdsevne og produktivitet. I den forbindelse må vi også satse mere på overgang til nye erhverv, der kan skabe flere indtægter. Vi bør søge væk

fra subsidierede erhverv og i stedet satse på omskoling og videreuddannelser til andre erhverv, der bedre kan betale sig.

Fiskeri

Selvom fiskeriet stadig er hovederhvervet, kan vi her heller ikke komme udenom at der er behov for omstrukturering og tilpasning. Beklageligvis er der en tilbagegang at spore når vi ser på de fleste kvoterede arter, hvor der gives biologisk rådgivning. Samtidig må vi erkende, at vi nu kan konstatere de negative konsekvenser af tidligere kvoter over den biologiske anbefaling på enkelte arter. Der er dog et lyspunkt, da der er en stigning i rådgivningen for udenskærs hellefiskefiskeri i Davisstrædet.

Jeg vil samtidig gøre opmærksom på, at vi har foreslået at der bliver indført en ressourceafgift i det havgående fiskeri. Dette har vi nu drøftet i Inatsisartut gennem mange år med det formål at sikre at samfundet får et større udbytte af fortjenesterne i det havgående fiskeri. Jeg vil gerne i den forbindelse præcisere at indførelsen af en sådan afgift ikke får indflydelse på det kystnære fiskeri.

De grupper, der vil blive berørt af afgiften har allerede været fremme med deres kritik via pressen, og jeg kan i den forbindelse oplyse, at vi nu er i gang med forskellige beregninger over konsekvenserne af en sådan afgift for det havgående fiskeri. Det er hensigten, at dette arbejde vil være færdiggjort forinden første behandling af finanslovsforslaget.

Fiskerikommissionen afgav sin betænkning i vinters, og anbefalingerne herfra har indgået i det videre arbejde med revision af fiskeriloven. Det er Landsstyrets holdning at den kommende fiskerilov bør udformes grundigt og med forsigtighed. Der er stadig en del omfattende områder, der skal analyseres, hvorfor vi har besluttet at udsætte behandlingen af lovforslaget i sin helhed.

Men hovedbudskabet i anbefalingerne i kommissionens betænkning er meget klar: Det er nødvendigt at nedbringe antallet af fartøjer i det kystnære fiskeri, hvis fiskeriet skal kunne betale sig.

Fangererhvervet

Det er også mange alvorlige udfordringer i fangererhvervet, og det er i den forbindelse glædeligt, at vi nu er kommet i den situation at vi for nylig kunne beslutte en øgning af kvoterne for nar- og hvidhvaler til det højeste i mange år. I forbindelse med fastsættelsen af kvoterne fastsatte Naalakkarsuisut også for første gang en flerårig kvote, gældende for de tre næste kvoteår. Derigennem sikrer vi at fangerne får mulighed for at planlægge deres erhverv for en længere tidshorison end hidtil.

Omkring den Internationale Hvalfangstkommission IWC så bliver dette år skelsættende. IWC kunne ved dette års årsmøde ikke komme til enighed om vores ønske om pukkelhvalskvote og måske også i spørgsmålet om reduktion af vågehvalkvoten, hvorfor beslutningen herom er udsat til slutningen af året. Da beslutningerne i IWC i stigende grad baseres på følelser og ikke fakta, og da organisationen ikke længere anses for at køre efter sit formål, skal vi under nærværende samling også drøfte om det stadig skal være IWC, der fremover også vil være det organ, der fastsætter vore kvoter på store hvaler.

Sælskind

EU's beslutning om forbud mod import af sælskind har ramt mange fangerfamilier hårdt. Vores eksport er stoppet helt sammenlignet med tidligere år, ligesom, der ikke har været solgt et eneste skind via auktionerne de sidste to år. Great Greenland ligger nu inde med 200.000 sælskind på lageret.

EU's beslutning er stadig i en implementeringsfase, og selvom Inuit er undtaget EU's forbud mod import af sælskind ser vores situation meget vanskelig ud. Hvis vi skal fortsætte vores eksport til EU's medlemslande skal vi gennemføre en nødvendig og vanskelig certificerings- og mærkningsordning før vi kan eksportere. I denne forbindelse er vi også i gang med forskellige vurderinger og analyser.

EU's beslutning er meget beklagelig, ikke mindst set i forhold til det gode skinds anvendelsesmuligheder – men det er en ikke helt let opgave at oplyse omverdenen om de faktiske forhold.

Vi skal ikke mindst have i tankerne, at som følge af især det stigende antal grønlandssæler i økosystemet er sælen blevet en konkurrent til mennesket i dets adgang til fisk som konsum. Bestanden af sæler i farvandene omkring Canada og Grønland anslås nu til at være på 8 millioner. Biologer fra Naturinstituttet anslår, at så mange sæler årligt kan spise helt op til 8 millioner tons føde.

Reel bæredygtighed

Selvom der indenfor strukturen af fiskeri- og fangsterhvervet synes at være behov for oprydning lægger Naalakkersuisut afgørende vægt på, at vi til stadighed søger at øge vores selvforsyningsgrad af indenlandske fødevarer.

Hvis vi skal sikre at vores efterkommende og kommende generationer også skal kunne høste af vores levende ressourcer, er det af afgørende vigtighed at kvoterne baseres på et bæredygtigt grundlag. Bæredygtighed skal ikke blot være et flot ord, men have et reelt indhold hvorfor kvoteringer skal ske gennem gensidig forståelse, også gennem øget brug af flerårige forvaltningsplaner.

At det er sundt at spise grønlandse fødevarer er forlængt blevet videnskabeligt bevist. Når vi ser på det forskellige regioners erhvervs muligheder, er det svært at komme uden om, at muligheder for landbrugsproduktion i Sydgrønland står centralt.

Andre erhverv

Ved siden af tilbagegangen i fiskeri- og fangererhvervene har turismeerhvervet også oplevet en tilbagegang som følge af den internationale finansielle krise. Men på trods af det, er der planer om udvikling af oplevelsesturismen.

Den internationale finansielle krise har kunnet mærkes i investeringslysten udefra til aktuelle og planlagte projekter, men det er tydeligt at man for det meste har tiltro til at projekterne kan realiseres og derfor blot er afventende.

Der er f.eks. produktion af indlandsis to steder, ligesom det stadig forventes, at en produktion af kildevand i Qeqertarsuaq kan igangsættes.

Naalakkersuisut og Alcoa er enige om, at der er god grund til at fortsætte undersøgelserne af muligheden for at realisere projektet om en aluminiumsmelter i Grønland. Udviklingen af alu-

miniumsprojektet fortsætter trods den finansielle krise i verden. Der er dog stadig mange undersøgelser og beregninger, der skal foretages, før der kan forelægges et beslutningsforslag om bl.a. ejerskabsforhold. Vi forventer, at dette vil kunne ske til forårssamlingen næste år.

Og der er fortsat grund til optimisme. Netop færdiggjorte beregninger har vist, at hvis vi igangsætter en produktion af aluminium på basis af vandkraft, fremfor at man etablerer et sådant værk andre steder i verden på basis af kul eller olie, så vil den samlede CO₂-udledning på verdensplan være 3 til 12 gange mindre.

Olie- og mineralefterforskning

En del af nøglen til et økonomisk selv bærende Grønland er tæt knyttet til en eventuel fremtidig udnyttelse af olie og mineraler. På trods af den internationale finansielle krise har dette ikke indebåret noget fald i interessen for det grønlandske oliepotentiale. Antallet af efterforsknings- og udnyttelsestilladelser i løbet af 2007 og 2008 er steget fra 2 til 13, og vi forventer, at de næste olieboringer kan forventes at ske indenfor to år.

Hvis boringerne giver et positivt resultat vil eventuelle indtægter fra skat og afgifter herfra dog tidligst forventes om 10 - 15 år.

I den mellemliggende periode vil etablering af mineproduktion kunne bidrage til indkomstdannelsen og mange gode arbejdspladser. Men det er også værd at notere, at der skal rigtigt mange miner - og for den sags skyld aluminiumsværker til - før indtægterne herfra kan erstatte bloktilskuddet.

Nogle af de egentlige mineprojekter er blevet forsinkede som følge af den finansielle krise. Men allerede nu ser det ud til at en række af projekterne er ved at bevæge sig fremad igen. Interessen for råstofefterforskning er ikke faldende, tværtimod får vi stadig flere og flere ansøgninger om efterforskningstilladelse. Den internationale finansielle krise begyndte sidste år, men der er allerede nu tegn på at situationen er ved at vende til det bedre. Som følge af dette er nogle af projekterne blevet forsinket, men allerede nu er en række af projekterne ved at bevæge sig fremad igen. Guldminen forventes således genåbnet allerede i år, og det er gode udsigter til en genåbning af Maarmorilik i sidste halvdel af 2010. Der er også i år givet en udnyttelsestilladelse til Malmbjerget i Østgrønland. Der er således god fremdrift i projekterne.

Vi forventer fortsat at beskæftigelsen i minesektoren kan være på ca. 1.500 personer om 5-10 år. Med en målrettet kompetenceudviklingsindsats og såfremt vi får udnyttet den nye Mine- og Entreprenørskole i Sisimiut på den rigtige måde kan vi sikre, at en væsentlig del af stillingerne på sigt vil kunne besættes med grønlandsk arbejdskraft.

For at sikre at Grønland får mest muligt udbytte af alle disse planer har det været en hovedprioritet at hjemtage ansvaret for råstofområdet til Grønland som det første efter selvstyrets indførelse. Planlægningen af hjemtagelsen er på skinner, og vi forelægger på denne samling et større lov om mineralske råstoffer.

Øget udledning af CO₂

Øget olie- og råstofefterforskning, samt en mulig etablering af en aluminiumssmelter, vil alle resultere i en øget grønlandsk udledning af CO₂. Dette vil ske også selvom vi anvender den mest miljø- og klimavenlige teknologi.

Vi vil gennem den kommende klimaaftale sikre vore muligheder for fortsat økonomisk udvikling. Vi vil gerne have samme mulighed som andre lande, der har kunnet udnyttet deres oliepotentialer uden at betale afgifter. Det kan nemlig ikke være rigtigt, at når det bliver vores tur at vi så først skal betale i dyre domme for at kunne udlede CO₂. Hvis det skulle ske vil der klart være tale om ulighed.

Men det skal ikke forstås sådan at Grønland ikke vil være medansvarlig. Set i forhold til andre lande er vi meget længere fremme, når det gælder miljøvenlig energi. Aktuelt dækkes elforbruget i Grønland for 47 %'s vedkommende fra energi fra vandkraftværker, ligesom vi bruger mange midler til fortsat udbygning af dette. Jeg mener, at det klart må ses som vilje til medianvarlighed.

For ikke så mange dage siden afholdte jeg et møde med den danske klimaminister. På dette møde blev vi enige om, at klimaspørgsmålet ikke alene skulle ses som et spørgsmål mellem Grønland og Danmark. For der er kun én og samme klode, som vi alle lever i, hvorfor vi som Rigsfællesskab ønsker at finde muligheder for hvordan at vi kan være et eksempel til efterfølgelse for det øvrige verdenssamfund. Hvordan kan vi udvikle Grønland økonomisk med den mindst mulige belastning for miljøet – det kan vi samarbejde med Danmark om. Gennem et sådant velovervejet tilgang til problemet kan vi blive et foregangsland for andre udviklingslande.

Der er flere muligheder, og vi vil bruge den kommende tid til at drøfte disse nærmere. Vi har aftalt, at der inden december kan komme til enighed om en aftale mellem os og Danmark.

Grønland, en del af verdenssamfundet

Det er vigtigt at den fremtidige udvikling på alle områder så vidt muligt sker på et bæredygtigt grundlag – det gælder også den økonomiske udvikling.

Interessen for Arktis har i disse år været stadigt stigende. Nye muligheder åbner sig i arktis som følge af ændringer i klima og andre naturgivne forhold, nye muligheder, der igen vil give os andre spændende kort i hånden. Den stigende trafik i arktis, som følge af stadigt mindre is omkring Nordpolen kræver, at vi samarbejder med vores nærmeste naboer. Behovet for øget beredskab og overvågning er stigende, der vil blive behov for øget håndhævelse af suverænitet, ligesom der vil blive fastsat skærpede regler omkring beskyttelse af miljøet og maritim sikkerhed.

Alt dette kræver et øget samarbejde med andre lande, og hvordan dette øgede samarbejde skal foregå og organiseres er en af vores kommende opgaver.

Det hurtige og omfattende forandringer vil kræve at vi kan fremføre Grønlands stemme klart og tydeligt. Dette kan vi opnå hvis vi agerer tillidsskabende, troværdigt og åbent overfor vores omverden.

Vi vil fortsat udvikle os som et samfund. Det er kun op til os hvordan vi vil udnytte vores selvstyre til fælles bedste. Næste trin er implementering af selvstyret, og det er af afgørende vigtighed at den fremtidige planlægning sker betænksomt og langsigtet. Det vil være nødvendigt med undersøgelser og forskning for at sikre at vore fremtidige initiativer sker på et solidt grundlag, og for at undgå nemme løsninger med bind for øjnene.

De gældende forhold som vi lever under er skabt af vores historie, men organiseringen af den nuværende samfundsstruktur er først blevet til især de sidste 30 år. Med den brede tilslutning til Selvstyret, er vi nået frem til en vigtig epoke i samfundsudviklingen og vi skal i fællesskab realisere målene til alles gavn. Dette fordrer, at vi samles om hvad vi kan blive enige om i vores videre arbejde. Takket være er der en glæde i samfundet over det videre udvikling, ligesom optimismen og et ønske om at gøre en forskel giver en styrke, som vi skal udnytte til fulde.

Vi har med indførelsen af Selvstyre opnået stor opmærksomhed i omverdenen, som har fået øjnene op for Grønland som et stabilt og interessant sted at investere.

Arbejde, arbejde og mere arbejde er vores eneste vej frem, og jeg tror på at der er lys over vores spor og fremtid, og at vi har god grund til optimisme.

Det er op til os selv af fastlægge hvordan vi prioriterer vores kommende arbejde, og jeg er ikke i tvivl om at vi kan opnå mest gennem gensidig respekt og forståelse.

Naalakkersuisut har forhåbning om, at vi sammen under nærværende efterårssamling vil kunne opnå resultater, der er til det bedste for Grønland og dets befolkning.

Tak